

5. Державна цільова соціальна Програма «Молодь України» на 2009 – 2015 роки : затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28 січня 2009 р. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/41-2009-%D0%BF#Text>

6. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016 – 2020 роки : затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF#Text>

7. Концепція Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021 – 2025 роки : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2020 р. № 1669-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-2020-%D1%80#Text>

Ірина ПЄША

*директор Державного інституту
сімейної та молодіжної політики,
канд. пед. наук*

ДОКАЗОВА БАЗА ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Обґрунтована молодіжна політика є різновидом стратегії у роботі з молоддю та реалізації державної молодіжної політики. Відмінність такої стратегії полягає в тому, що в ній застосовуються методи, підходи й інструменти, ефективність і користь яких для молоді доведені на практиці.

Обґрунтована молодіжна політика – це політика, яка формується на достовірних даних (статистичних, емпіричних, психологічних тощо) щодо становища молоді, її проблем і прагнень у конкретних містах і селах. Практики, які пропонуються у планах дій з реалізації обґрунтованої молодіжної політики, базуються на кращому досвіді роботи [1].

Молодіжна політика, яка формується на доказовій базі, змінює підхід у визначенні пріоритетних напрямів і завдань. Обґрунтована молодіжна політика формується *знизу-вверх*. Спочатку на основі достовірних даних і

кращих практик формуються локальні політики. На субрегіональному рівні вони «складаються» та доповнюються діями субрегіонального рівня. За такого підходу молодіжна політика на державному рівні формується із урахуванням можливостей та потреб молоді на регіональному рівні.

Доказовою базою формування молодіжної політики є: очікування молоді, що постійно змінюються; політичні прагнення молоді; цінності молоді; ставлення і спосіб життя молоді; інформація про соціальне становище; дослідження і статистичні данні щодо становища молоді; опис підходів і методів у сфері молодіжної політики. Складовими формування обґрунтованої молодіжної політики також є кращі практики роботи з молоддю, тематичні дослідницькі семінари, постійно діючі групи експертів з різних сфер молодіжної політики – громадської активності, патріотичного виховання, молодіжної зайнятості, роботі з молодими сім'ями тощо.

Обов'язковим атрибутом обґрунтованої молодіжної політики має бути моніторинг результатів впровадження даної політики за Національними індикаторами, який необхідно проводити регулярно: базовий – для виявлення початкової оцінки реалізації молодіжної політики; поточний – для оцінки поточних результатів; проміжний – для визначення очікуваних результатів.

В Україні певним чином сформована доказова база державної молодіжної політики, яка включає:

- щорічні доповіді Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні за підсумками року;
- всеукраїнські соціологічні дослідження становища молоді в Україні («Молодь України»);
- Національні показники становища молоді;
- аналіз кращих практик молодіжної роботи в Україні.

Щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками

року) є офіційним документом відповідно до Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» від 15.12.1992 року № 2859-ХІІ.

Доповідь є результатом аналізу інформаційних матеріалів (аналітичних, статистичних тощо), наданих центральними і місцевими органами державної влади, науковими установами, громадськими організаціями тощо. При підготовці Доповідей використовуються результати соціологічних досліджень, проведених науковими та соціологічними установами й організаціями відповідно до тематики доповіді.

За результатами аналізу інформаційних матеріалів робляться висновки щодо становища молоді в Україні, результатів реалізації молодіжної політики, напрямів і форм молодіжної роботи, що реалізуються в Україні різними суб'єктами молодіжної політики на державному і регіональному рівнях. Отримані результати є підґрунтям для розроблення рекомендацій щодо основних завдань і напрямів реалізації державної молодіжної політики в Україні.

Доповіді про становище молоді в Україні готуються щорічно на замовлення органу виконавчої влади, що реалізує державну молодіжну політику (у даний час – Міністерство молоді та спорту України). Починаючи з 1998 р. підготовлено 19 доповідей, з них: три загальні доповіді про становище молоді за підсумками 1998, 1999, 2000 років; 16 – тематичних, присвячених окремим питанням молодіжного становища. Більшість доповідей підготовлено Державним інститутом сімейної та молодіжної політики (16 доповідей).

Всеукраїнські соціологічні дослідження «Молодь України» проводяться щорічно на замовлення органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у молодіжній сфері (на даний час – Міністерство молоді та спорту України). Об'єктом досліджень є молодь України, а саме громадяни України у віці 14 – 34 роки, які постійно проживають на її території.

Перше соціологічне дослідження серед молоді було проведено в Україні у 1991 р. Українським науково-дослідним інститутом проблем молоді (у даний

час – ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики»). Починаючи з 1991 року соціологічні дослідження з молодіжної тематики проводилися щороку на замовлення органу виконавчої влади, що реалізував державну молодіжну політику, аж до 2010 року. У наслідок недофінансування молодіжної сфери у 2011 – 2014 роках соціологічні дослідження серед молоді не проводилися. Починаючи з 2015 року соціологічні дослідження становища молоді проводяться щорічно.

Соціологічні дослідження спрямовані на вивчення становища української молоді, оцінку її участі у суспільному житті, залучення до діяльності інститутів громадянського суспільства, впливу громадських організацій на соціальне становлення та розвиток молоді. Результати опитувань серед молоді дають змогу визначити основні соціальні потреби української молоді, а саме: рівень їхнього матеріального забезпечення; зайнятість і працевлаштування молоді; доступність якісної освіти; житлові проблеми і рівень забезпечення житлом; стан здоров'я та спосіб життя сучасної української молоді, можливості його збереження та поліпшення; причини асоціальних проявів в молодіжному середовищі тощо.

Національні показники становища молоді (далі – НПСМ) – це статистичні та соціологічні дані, що характеризують становище молоді в Україні за певними сферами життя, та є інструментом вимірювання ефективності в досягненні результатів (мети та завдань) реалізації державної молодіжної політики. Проєкт Національних показників становища молоді розроблено Державним інститутом сімейної та молодіжної політики у 2017 році з урахуванням міжнародного досвіду оцінки молодіжної політики.

Національні показники представлені за 10 пріоритетами (індикаторами), що характеризують певні сфери життя і розвитку молоді, а також впровадження молодіжної політики: демографічні показники; освіта молоді; зайнятість і працевлаштування молоді; матеріальне становище молоді; здоров'я молоді; безпека та захищеність молоді; мобільність молоді; доступність інформаційно-комунікаційних технологій; громадянська

активність і залучення молоді; реалізація молодіжної політики. Кожен з індикаторів представлено показниками у двох форматах – об'єктивні (дані офіційної статистики) і суб'єктивні (дані соціологічних досліджень).

Впровадження Національних показників становища молоді дасть змогу досліджувати становище молоді в Україні за усіма сферами життєдіяльності; аналізувати зміни, які відбуваються в молодіжному середовищі; порівнювати українські і міжнародні показники становища молоді та реалізацію політики у молодіжній сфері; формувати цілеспрямовану (обґрунтовану) молодіжну політику в усіх сферах життя молодого покоління та вносити корективи в плани реалізації молодіжної політики.

Конкурс кращих практик молодіжної роботи в Україні започатковано у 2017 році Міністерством молоді та спорту України спільно з Програмою розвитку ООН в Україні та Державним інститутом сімейної та молодіжної політики з метою визначення і поширення кращих практик молодіжної роботи в Україні. Конкурс поводить щороку у рамках реалізації програми «Молодіжний працівник», умови його проведення визначені Порядком реалізації програми «Молодіжний працівник», затвердженим наказом Міністерства молоді та спорту від 18 жовтня 2018 р. за № 1178/32630.

Основними завданнями Конкурсу є:

- 1) обмін успішним досвідом між молодіжними організаціями і молодіжними працівниками;
- 2) публічне визнання досягнень і заохочення до подальших напрацювань у напрямі підвищення стандартів якості молодіжної роботи в Україні;
- 3) сприяння суспільному і політичному визнанню молодіжної роботи в Україні.

Конкурсний відбір кращих практик здійснює комісія, до складу якої входять за згодою: представники центральних і місцевих органів виконавчої влади, інститутів громадянського суспільства, наукових установ, міжнародних організацій тощо.

На конкурс подаються практики молодіжної роботи з різних куточків України від організацій з державного і громадського сектору. Переможці конкурсу отримують відзнаки від Міністерства молоді та спорту України, а кращі практики входять до видання «Каталог кращих практик молодіжної роботи в Україні». У 2017 році на конкурс було подано 100 практик молодіжної роботи, у 2018 – 173 молодіжні проекти майже з усіх областей України, у 2019 – 143 заявки майже з усіх областей України (крім Закарпатської області) [2; 3; 4]. Конкурс кращих практик молодіжної роботи 2020 року ще триває.

Залучення представників державного та громадського сектору до конкурсу молодіжних практик спрямоване на підтримку молодіжної роботи, особливо що стосується проектів місцевого рівня, та є дієвим інформаційним майданчиком обміну кращими, ефективними проектами молодіжної роботи.

Список використаних джерел

1. Вивчення становища молоді Київської області з метою формування обґрунтованої молодіжної політики (звіт за результатами дослідження) / за ред. Н. М. Комарової, І. В. Пешої; ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики». Київ, 2017. 77 с.
2. Каталог кращих практик молодіжної роботи в Україні – 2017. URL: <http://youth-worker.org.ua/downloads/best-practices-2017/>
3. Каталог кращих практик молодіжної роботи в Україні – 2018. URL: <http://youth-worker.org.ua/downloads/best-practices-2018/>
4. Каталог кращих практик молодіжної роботи в Україні – 2019. URL: <http://youth-worker.org.ua/downloads/katalog-krashhikh-praktik-molodizhnoyi-roboti-v-ukrayini-2019/>